

WENSoudERS Leidse onderzoekers: wetgeving essentieel voor draagmoederschap

'Schrappen lost niets op'

Steeds meer ouders krijgen een kind via een draagmoeder, maar wetgeving ontbreekt. Daardoor ontstaan allerlei problemen, zien Leidse onderzoekers.

Chiara Mars
c.mars@mediahuis.nl

Leiden ■ Draagmoederschap is beslist niet nieuw. Sterker nog: zelfs in Bijbelteksten zijn voorbeelden te vinden. Zo rept het Oude Testament over Sara en Rachel, beide onvruchtbare vrouwen die met behulp van een slavin een kind kregen van hun man.

In Nederland kunnen wensouders sinds 1997 in het ziekenhuis terecht voor een draagmoederstraject. Dat gebeurt met zogeheten 'in-vitrofertilisatie' oftewel: IVF. De eicellen van de wensmoeder en de zaadcellen van de wensvader worden in zo'n geval buiten de baarmoeder bevrucht, in het laboratorium.

Wetgeving

Ondanks deze lange geschiedenis heeft ons land geen enkele wet die draagmoederschap reguleert. „Afstammingsrechtelijk hebben we nooit iets geregeld”, zegt Kartica van der Zon, docent familie- en jeugdrecht aan de Universiteit Leiden. Samen met collega-docent Daisy Smeets deed zij onderzoek naar de aantallen en de aard van de trajecten. Die informatie, gebundeld in het rapport 'Het gedragen kind', moet helpen bij het vaststellen van een nieuwe wet die vorig jaar naar de Tweede Kamer is gestuurd.

Op dit moment is de draagmoeder bij de geboorte van het kind ook de wettelijke moeder. De overdracht van het juridische ouderschap dat daarop volgt, duurt lang, heel lang. Soms wel meer dan twee jaar. Komt nog bij dat er voor de kinderen die in het buitenland geboren worden - ongeveer de helft van de gevallen - al net zo weinig regelgeving is.

Van der Zon: „Een rechter moet deze zaken beoordelen en ook die

Universitair docenten Daisy Smeets en Kartica van der Zon onderzochten draagmoederschap in Nederland.

FOTO HIELCO KUIPERS

„
Er zijn bureaus die Black Friday-korting of garantie op een levende baby geven

Kartica van der Zon
Docent familie- en jeugdrecht

procedure duurt lang.”

De gevolgen voor wensouders zijn groot. In afwachting van de overdracht van het juridisch ouderschap hebben zij geen recht op kinderbijslag. Ook medische beslissingen mogen zij niet maken. Smeets: „Wil je op vakantie? Dan is een handtekening van de draagmoeder nodig. Dan voel je je, keer op keer, niet erkend als ouder.”

Worstelen

Betrokkenen missen houvast, concludeerden de onderzoekers. Want aan draagmoederschap kleven nu eenmaal ethische dilemma's. Wat doe je bijvoorbeeld als bij de 20 wekenecho blijkt dat het kind niet gezond is? Van der Zon: „Je ziet dat mensen daarmee worstelen. De meeste dingen gaan goed, maar er gaan ook dingen mis. En daar heb

je de wet hard voor nodig.”

Wordt de nieuwe wet aangenomen, dan is het lange wachten verleden tijd. Wensouders zijn dan vanaf de geboorte van het kind ook de wettelijke ouder. Toch zijn daarmee niet alle problemen verholpen, vrezen de onderzoekers. Met name internationale trajecten zijn een punt van zorg. In de Verenigde Staten gaat het meestal goed, maar aan dergelijke trajecten hangt al snel een prijskaartje van 150.000 euro. In landen als Georgië en Oekraïne ligt die prijs een stuk lager, maar daar zijn ook risico's aan verbonden.

Babymarkt

Er bestaat namelijk zoets als een 'internationale babymarkt'. En daar liggen misstanden op de loer: „Er zijn bemiddelingsbureaus die

Black Friday-korting en meerlingengaranties geven, of een garantie op een levende baby. Dan kom je echt gevaarlijk dicht bij kinderkoop”, aldus Van der Zon. Met het oog op het adoptieverbod eerder dit jaar, vermoeden de Leidse wetenschappers dat het aantal internationale draagmoederstrajecten alleen maar zal toenemen. „Terwijl we gewoon niet weten wat er in het buitenland gebeurt.”

Toch moet dat geen reden zijn om de wet dan maar helemaal van tafel te vegen, integendeel. Van der Zon: „Er zijn nu zo'n dertig à veertig trajecten per jaar en het ligt behoorlijk in de lijn der verwachting dat die aantallen alleen maar toenemen. We hebben juist wetgeving nodig om vast te stellen wat wel en wat niet wenselijk is. Dat schrappen, lost niets op.”

Afgedankte meubels demonteren, niet verbranden

Marieta Kroft

Alphen/Kaag en Braassem ■ Afgedankte meubels en andere spullen die inwoners van Kaag en Braassem, Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop naar de stort brengen, gaan binnenkort niet meer naar de verbrandingsovens, maar krijgen een tweede leven. Werknemers van de in Alphen gevestigde sociale werkplaats Rijnvicus halen de spullen uit elkaar, waarna de onderdelen naar gespecialiseerde recyclebedrijven gaan. 'Het demontagebedrijf heeft ook een sociale functie.'

Het afvalbedrijf Cyclus dat actief is in de Rijn- en Veenstreek en de Goudse regio huurt hiervoor drie zogeheten demontagehallen: in Alphen, Bergambacht en Gouda. Bergambacht en Gouda gaan medio volgend jaar open. Alphen volgt waarschijnlijk eind 2025, begin 2026, meldt de regionale afvalinzamelaar.

Elk jaar brengt Cyclus ruim negen miljoen kilo grof huishoudelijk afval van elf aangesloten gemeenten naar de afvalverbranding, vergelijkbaar met 4500 volle vuilniswagens. Daarvan is jaarlijks 745.000 kilo afkomstig van de inwoners van Kaag en Braassem. Van de ritjes naar de af-

valverbranding willen de gemeenten af. Vorig jaar deed Cyclus al een proef met het demonteren van grof huishoudelijk afval. Daaruit bleek dat 85 procent kan worden gescheiden in verschillende afvalstromen, zoals hout, ijzer, plastics en schuimrubber. 'Het resultaat van de proef was een vermindering van de hoeveelheid restafval die in de oven belandt en een toename in de recycling van waardevolle grondstoffen.'

Banen

Vandaar dat de afvalinzamelaar binnenkort al het op de milieustraten ingeleverde grof huishoudelijk af-

val laat demonteren, in plaats van verbranden. In totaal komen op de drie bestaande locaties zeventien mensen te werken. De meeste banen komen beschikbaar voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De Alphense demontagehal wordt daarom ondergebracht bij Rijnvicus: de sociale werkplaats van Alphen, Kaag en Braassem en Nieuwkoop. Er is werk voor zes mensen. „Het demontagebedrijf heeft dus naast een circulaire ook een sociale doelstelling”, schrijven burgemeester en wethouders van Kaag en Braassem in hun brief aan

de gemeenteraad. „Rijnvicus is enthousiast om hiermee aan de slag te gaan, omdat dit een verbreding is van de duurzame en sociale werkzaamheden die hier al verricht worden.” Doordat het demontagebedrijf op de eigen locatie aan de Distributieweg komt, 'blijft dit een veilige werkomgeving voor de werknemers die met demontage aan de slag gaan', aldus B en W.

De Cyclusgemeenten verwachten dat de demontagebedrijven hen de eerste twee jaar geld kosten. Daarna zullen de kosten voor het demonteren ongeveer net zo hoog zijn als het verbranden nu.